

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regela Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre 360 Lel.

Fél évre 180 Lel.

Negyed évre 90 Lel.

Havonta 30 Lel.

Hirdetések díjazás szerinti
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Acsanádi püspökség

A romániai katolikus egyházat élénken érdeklő és feltűnést keltő pápai rendelet érkezett le Erdélybe tegnap. Arról van szó a rendeletben, hogy Glattfelder csanádi püspököt a pápa a magyarországi csanádi egyházközség főpásztorává nevezte ki és helyette, a Temesváron székelő régi püspök helyett, apostoli kormányzót állít. Az egyházi belső ügyekben kevésbé fártas hívők is tisztában vannak azzal, hogy ez a változás mélyreható okokra vezethető vissza és hogy bizonyos egyházi ügyekben mennyire életbevágó funkciókat érint.

Glattfelder püspököt, — akinek, ha távozása befejezett tény is, végleges elköltözési dátuma még nem bizonyos, — régóta húzódo elvi ellentétek választották el a mai román kultuskormánytól. A püspök már azzal a tervvel is foglalkozott, hogy repatriál Magyarországra és hogy az ellentét Várady E. Árpád kalocsai érsek örökére reflektál. Ezeket a terveket persze keresztelte az a tárgyalás, amely egyrészt a szentszéki és a kormány, másrészt Glattfelder és a kormány között folyt és a hívők és a beavatottak tudták, hogy egy végleges „kibékülés” lehetősége sincs kizárva. Ugyátszik, a tegnap érkezett pápai rendelkezés ebben az érdekes ügyben fait á complis-t hozott és az apostoli kormányzó már el is foglalta a helyettesi széket, amelyben megnyírt bált egyházi jogkörökkel rendelkező Glattfelder Gyula örökében. A régi csanádi egyházi ép-pen a napokban bocsátott ki egy püspöki körlevelet, amely tartalmánál és terjedelménél fogva széles körben feltűnést keltett érdekes új rendelkezéssel és tisztaszemlé meglatásával. Annál meglepőbb a most bekövetkezett változás, amit az erdélyi katolikusok és a csanádi szűkebb hívősereg egyforma sajnálkozással vesznek tudomásul.

Nemcsak annál a szerepnél fogva fontos ez a változás, amit a csanádi püspökség az erdélyi katolikus egyházaknál betölt, nemcsak a hatás, amelyet e változás okozott, lesz maradandó, hanem, egy olyan magymultu, történetileg érdekes főpásztori székből áll be egy degradálás, — mert az apostoli kormányzó pozíciója a püspökséghez képest ez, — amelyre visz-

szapillantani futólag is érdemes. A csanádi püspökség alapítását szent Istvánnak köszöni, aki a temesi bánágban uralkodó Ohtum fejedelmet csanádi vezérével legyőzte, s a fővárosnak, Marosvárnak, Csanád elnevezést adván, székhelyévé tette a püspökségnek. Persze a püspökséget gazdagon ellátta olyan javakkal, amelyeknek értéke jóval felülmulta a szentistvánkorabeli alapítások átlagát. Az új főpásztori szék hatásköre kiterjed Csanád, Arad, Torontál, Krassó-Szörény és Temesmegyék-re és első püspöke a velencei származású Gellért, aki nagy buzgalommal építette meg a lakókat. Érdekes, hogy a mohácsi vész után a püspöki javak egy része a protestantizmus terjesztését szolgálta Perusits Cáspar alatt.

A csanádi püspökség székhelye 1738-ban került Temesvárra. Majd nem tíz évre rá a püspökség hatáskörébe jutott a makói határ is. A legutóbbi időkben kiváló püspökök székelték itt, olyanok, mint Lonovics József a hírneves író, szónok és államférfi, Csafághy Sándor, buzgó apostoli szellemű főpap és Bonnaz Sándor a nagy adakozó. Desewffy, Sándor után

Glattfelder Gyula foglalja el a főpásztori széket, akinek most a tegnap leérkezett pápai bulla után Magyarországra kell távoznia. Az egyházmegyében történt változás természetesen Aradra is kihat, mert hiszen bizonyos egyházi funkciókban mint például a bérnálásban az apostoli adminisztrátornak minosen felhatalmazása. Így való-

színű, hogy bérnálás és más olyan funkciók ügyében, amelyben az adminisztrátor nem intézkedhetik, a váradi püspökhöz kell fordulni az aradiaknak is.

Arnyi kétségtelen, hogy Glattfelder Gyula távozása a csanádi püspöki székből érzékeny és nehezen pótolható vesztesége az erdélyi katolikus egyháznak.

Minisztertanács dönt a honosítás felett.

(Az alkotmánytervezet újabb átdolgozása.)

Bucurestből jelentik: A Kamara és a szenátus alkotmányozó bizottsága ma délután négy órakor Buzdughan szenátor elnöke alatt együttes ülést tartott. Az első szakaszon, mely az ország határaitól szól, stiláris módosítást ejtettek. A második és harmadik szakasz változatlan maradt. A negyedik szakasznál kimondták a járások megszüntetését. Az ötödik szakasz tárgyalását elhalasztották addig, a míg dr. Róth Hans Ottó is részt vehet a tárgyaláson. Ez a szakasz ugyanis a polgárok egyéni szabad ságának kérdéséről érinti. A hatodik szakasznál a nők szavazati jogát elutasították.

A hetedik szakasznál, mely az idegen állampolgárok honosítását tárgyalja, Bratianu miniszterelnök kijelentette, hogy a naturalizálást állami végrehajtó szervek hatáskörébe kell utalni, mert a törvényhozó testületet súlyosan terhelné a honosítási jogkör. A bizottság elhatározta, hogy a honosítást a minisztertanács egyénenként bírálja és dönti el. Ezt bírói eljárásnak kell megelőznie, amelynek az a feladata, hogy a honosítási akták törvényszerűségét megállapítja és igazolja.

Bucurestből jelentik: A parlamenti szekciók által alkotmánytervezet ügyében kiküldött delegáció

A gimnasztika

pszichikai hatása.

Írta: Strifler Ferenc.

(Folytatás és vége).

Igazán említésre méltó a római katolikus főgimnázium III. B. osztályának egy tornaórája a Marosparton. Az 1921. évi március 30-án lapdázás közben a Marosba gurult a labda. Nagy riadalom támadt, miközben a fiúk mind a partra rohantak, hogy vesszőkkel, lécekkel a labdát kimentesék. De a labda mind beljebb sodródott, s már-már veszni látták, midőn az elszánt Strigán Ferenc III. B. osztályos a 8.0 R. friss vízbe veti magát és kaszálva kimentti a labdát. A hősméntőt persze éljenzéssel fogadták a parton és melegen üdvözölték. Én pedig úgy melegiben jól összerementéztem és rászóltam:

— Az Istenért Strigán mit tettél!?

A fiu tágra nyílt szemekkel felelt:

— Tanár uré! de hisz a labdát

A „Regatta“-házban szárazba öltöztettük és megigértettük vele, hogy ilyen könnyelműséget nem követ el többé. Házi orvosának is

megígérte. Hát a fiu két nap múlva, midőn a labda ismét belegurult, szépen utána ment. Midőn megkérdeztem a fiut, hogy mi az édes atyja, „Vigyázz“-ba vágta magát és értelmesen felelt:

csendőrtiszt.

Talán mondanom sem kellene ezek után, hogy milyen hatással van az uszás tudása az önbizalom, akaratere és bátorság érzésére. Viszont fölösleges példát felhozni, mily gyáva az uszni nem tudó, ha csak csolnába kell is belépnie. De mert elég különös, egy esetet elmondok.

A debreceni római katolikus főgimnázium ifjúságát az 1905. évi országos tornaversenyre Pestre vittem. Verseny után, győzelemtől ragyogó arccal indultunk szokásos kirándulásra. Buda-vár, Ó-Buda. Aquincum sőt. A Fürdő-utcát elhagyva, a Széchenyi- és Deák-szobrok között a Lánchidnak irányítottuk lépteinket és ott, a Lánchid előtt történt a különös eset. Az én derék, bátor tornászaim a hid előtt meghökkennek, egy része még utánam sem mert jönni, rá se lépett a hidra. A pro-pellerre sem merték felszállni, de

receni homokban jó szőlő terem, de uszni tanulni nem lehet. A debreceni erős, bátor tornász a víztől megijed, gyáva lesz.

A vívás szintén erős hatással van a lelki tulajdonságokra. Önbizalmat, akaratere, bátorságot fejleszt. Amilyen bátor elszántsággal veti magát a jó uszó a sodró hullámok közé, ha szükség kívánja, oly bátran áll ki a jó vívó ellen felével a tett mezejére. Egy kis humoros példa erősen világítja meg a vívásban járatlan kiüzdők gyávaságát. Debrecenben történt, hogy éles karddal való mérkőzés alkalmával két vívásban laikus fiatalember állt szemközt egymással. Midőn elhangzott a vezető „rajta” vezényszava, a két vitéz egyszerre hátrafordította fejét és kardjával a levegőben hadonászva hátrált. Ez a mulatságos dolog 3-szor ismétlődött, mire egyik visszaillesztve meglátta a struc-madár társát, nagy hősiességgel odasújtott és lehaslította a fület. Másnap a hős kifeszített mellel sétált a korzón és beképzelt, hogy ő bátor fiu. Az életben számtalan hasonló példával találkozunk. Amiképpen a vívás, és ugye hát a bírközés is a lé-

tegnap ülést tartott. Az ülésen a tervezet ötödik szakaszánál dr. Ottó Roth szász képviselő kérte, hogy a tervezetből a román szót az állampolgár kifejezéssel helyettesítsék, mivel később előfordulhat, hogy a kisebbségeket kizárhatják az alkotmány által szerzett jogokból. Követelte azt is, hogy a szászok egyházi iskoláik fentartására adót vehessenek ki. Az indítványokat a bizottság elvetette és így eredeti szövegében marad meg a tervezet. Ezután a belföldi zsidók memorandumát tárgyalta a bizottság. A memorandum a 133-ik szakaszánál rámutat arra, hogy az eddig kibocsájtott dekrétumok törvények a zsidók állampolgárságának elismeréséről az 1919. évet állapították meg, míg a tervezet az 1914. évet veszi alapul. A bizottság elhatározta, hogy a szakasz parlamenti tárgyalásánál a memorandumot figyelembe veszi. Említésre méltó, hogy a memorandumot átnyújtó küldöttséget Bratianu miniszterelnök felkérte, hogy a fenti bizottság előtt személyesen adja elő kívánságait. A küldöttség nevében Silbermann adta elő a zsidóság álláspontját. — A belügyminiszteriumban törvényjavaslatot készítenek elő a kivándorlási törvény revíziójáról.

— Franciaország nem akar anneksiót. Párisból táviratozzák: Millerand elnök a kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági bizottságban kijelentette, hogy Franciaország nem akar anneksiót, de el van határozva arra, hogy nemzeti biztonságát megóvja, a jóvátételt megszerzi és ezért semmitől sem riad vissza.

lekre és a testgyakorlás minden nemre, szabadtéri sportok, mind erősen fejlesztik az értékes, nemes lelki tulajdonságokat. Véleményem szerint a lelki tulajdonságokra nem különbség nélkül szükség van mindenkinek, tehát a testgyakorlatokban, sportokban éppen úgy részesítendőek a leányok, a nők is. A mai nehéz viszonyok közt, a női emancipáció korával a szellemi tulterheltséggel, sokszorosan nagyobb testi és lelki ellenálló képességre van szüksége a nőnek is, hogy helyét meg tudja állami. Ezt az ellenálló képességét az észszerű testgyakorlás adja meg. — Spencer Herbert szavaival fejezem be soraimat: „A kik csak azzal törődnek, hogy növendékeik szellemét képezze, de ezeknek testével éppen nem törődnek, nem gondolkodják meg, hogy a világban való boldogulás nem annyira az ismeretekből, mint inkább a testi erőből függ. (Spencer H. Értelmi, erkölcsi és testi nevelés.)

Fejlesszük tehát gyermekeink, ifjúságunk testi erejét, ügyességét az észszerű testgyakorlatokkal annál is inkább, mert azoknál nemes lelki tulajdonságokat is erősítünk. De ugyanakkor féltő gondoskodással óvjuk nagyon őket a káros hatásoktól, melyek a romlott társaságokban testüket megnyomorítják és lelkiüket megmélyezik. Ez a szülő, tanító és tanár legszenvedőbb kötelessége.

A bombamerénylők nyomában.

(Két gyanús fiatalembert elfogtak. — Fenyegető levelek áradata.)

Budapestről táviratozzák: A kettős bombamerénylet ügyében Pápan elfogtak egy fiatalembert, akire teljesen ráillett a pokolgépes csomagot a hordárnak átadó fiatalembert személyleírása. Kiderült, hogy az elfogott ember a merénylet napján Budapesten tartózkodott. Tegnap a késő esti órákban egy másik vidéki városban is elfogtak egy fiatalembert, aki február 20-án szintén Budapesten tartózkodott. A gyanúsítottakért detektívek utaztak el.

Tegnap a rendőrségen kihallgatták Rassay Károlyt és Miklós Andor főszerkesztőt is. A merénylőknek kiszemelt két áldozata, akik mindketten teljesen egyforma szerkezetű, halálos sebesülést okozható kézigránátokat kaptak, az egész bombamerényletre vonatkozólag nem tudtak lényeges vallomást tenni. Rassay Károlyt este 7 órakor a főkapitányságon Vogel dr. rendőrkapitány kimerítően újból kihallgatta a bombamerénylet minden részletéről. Rassay kijelentette, hogy egyes személyekre nem gyanakszik, viszont valószínűnek tartja, hogy a pokoli tervet olyasvalaki főzte ki, aki a különböző fenyegető leveleket író társasághoz tartozik.

A rendőrségi nyomozással szoros összefüggnek azok a fenyegető levelek, amelyeket az Erzsébetvárosi Kör felrobbantása óta a rendőrség exponáltabb emberei, az ellenzéki képviselők, a pesti izraelita hitközség vezető emberei és sok más hatóság kaptak. Egy titkos társaság, amely „101-es bizottság” elnevezés mögött bujkál meg, valószínűleg a bombamerénylők társaságához tartozik.

Mezei Ernőt elítélték.

(Lázításért két heti államfogház).

Budapestről jelentik: Mezei Ernő a magyar publicisztika legregibb, érdemes tagja, a Világban cikkeket írt és azt fejtegette, hogy a nemzetgyűlésnek nincsen törvényalkotó joga, mert rendelet alapján jött létre. A rendelet pedig nem törvény. Az ügyészség a nemzetgyűlés törvényes randje elleni lázítás miatt eljárást indított. A pört tegnap tárgyalta a törvényszék. Mezei Ernő az elnök kérdésére azt válaszolta, hogy magát büntetlennek érzi, régi meggyőződését írta meg közérdekből. Amit ő írt, azt képviselők is mondták; hogy ő ezt mentelmi jog nélkül cselekedte, az nem változtatja a cselekményt büntetetté. Temesváry dr. ügyész vádját után Rassay Károly dr. arra utalt, hogy a vádlott cikke nem közjogi mű, hanem zsurnalisztikai munka, telve színező frázissal. Politikai bölcsélet, aktuális fejtegetés, de nem olyan célzattal, hogy tömegeket lázítson. Egy proklamáció ugyanezt fejtegette Apponyi, Andrássy, Vázsonyi és az ő (Rassay) aláírásával. És még sem ültették őket a vádlottak padjára, pedig akkor ők még nem is voltak képviselők. Felmentő ítéletet kért. Végül Mezei Ernő is hosszabb védebeszédet mondott. Ő érzi felelősségét a törvénnyel szemben, de felelős a közvéleménnyel szemben

gos rendszert csinált abból, hogy ezeknek az exponált személyiségeknek rövid időközökben megismételve fenyegető leveleket küldjön. A levelek tartalma minden esetben majdnem szóról-szóra azonos, nyomdafestéket nem tűrő kifejezések mellett ígéri a címzett elpusztítását. Nincs kizárva, hogy ez a bizonyos 101-es bizottság nem létezik, hanem csak néhány embernek félrevezető és megfélemlítő munkájáról van szó. Bizonyos azonban, hogy ezeknek az embereknek valamilyen titkos forrásból nagymennyiségű pénz áll rendelkezésükre és robbantó anyaggal is rendelkeznek. Utóvégre kézigránátokat gyártani mégsem lehet egy magánlakásban, mert az összeállítás is veszéllyel jár és lakatosmunka tudását is megköveteli.

Budapestről táviratozzák: A kettős bombamerénylet ügyében új adatok hiányában a nyomozás eredménytelen. Péterffy ezredes szakértő a főkapitányságon kijelentette, hogy a bombák közül egyik sem alkalmas robbantásra, mert gyújtószinórojaikat lehetetlen meggyújtani, mivel azok túlságosan olajosak. Véleménye szerint a bombák összeállítása gyerekes, primitív és bűncselekmény elkövetésére mindkét bomba alkalmatlan. Azt is megállapították róluk, hogy nem műhelyben, hanem magánlakásban készültek. Mivel a főkapitány azt kéri, hogy a bombákat valahogyan mégis robbantsák fel, a lőszer- és hadianyag átvételi bizottság vezetője kijelentette, hogy a bombák nem hozhatók robbantható állapotba.

is. A bíróság Mezei Ernőt az ügyérsi vád értelmében kétheti államfogházra ítélte. Enyhítő körülmény a 73 éves publicista előrehaladott kora és tisztes publicisztikai múltja. Az ítélet ellen az ügyész és a vádlott, uszintén a védő felelősséget jelentett be.

Sport.

Czygjanewitsset legyőzték.

(A világ legerősebb emberének veresége).

Az Aradon jól ismert Czygjanewits Zbysko, az eddig még soha le nem győzött profi világbajnok vereséget szenvedett Lewis amerikai bajnoktól. A vereség annyira pikáns, hogy érdemes a vereségről néhány szóval megemlékezni. A félelmetes erejű lengyel, akinek Zbysko mellékneve „medvét” jelent, talán a legerősebb ember, akit valaha anyja a világra szült. Bécsben készült mérnöknek, de a vizsgáztató tanára gyenge tanulmányai sikereire és impozáns külsejére való célzással birkózni küldte. Czygjanewits megfogadta a jó tanácsot és nem is bánhatta meg. Fényes nevet és hatalmas vagyont szerzett magának. A görög-római birkózásban alig akadt méltó ellenfele, különösen, amikor Hackenschmid bucsut mondott a szőnyegnek, mielőtt vele összekerült volna. — Lewis régi, már kiöregült amerikai birkózó, akinek nem túl

nagy ereje, hanem bámulatos szívóssága és ügyessége ebben a aathi-as-catsch-can birkózásban félelmetes eredmények alapján érvényesült. Egyike ama kevés birkózóknak, akik „tudományos” alapon versenyeznek. Ellenfelét először megfigyeltette, gyengén egész kémhadseréggel tudakolta: a meg, sőt információit néha ellenfele rémregeritől szerezte meg — súlyos pénzekért. Amikor ellenfeleivel szó nyegen szemben állt, minden helyzetben, minden gondolata a már ismert „gyenge pont” meglepetésszerű kihasználása volt, amelyet nagy technikai készsége azután lehetővé is tett. Most Czygjanewitsnek lett végzete, miután tavaly öccsét, Lászlót is legyőzte. Lewis birkózó ellenfelei rettegnék néhány veszélytelennek látszó, a valóságban azonban az eszméletlenségig fájdalmas „fojtogató” és „hurkoló” fogásától.

Telekkönyvi tárgyalások az utódállamok között.

(Kicsérélik az elcsatolt községek telekkönyveit.)

A határok mentén fekvő ingatlanok forgalmában az impérium átvétele óta igen sok zavart okozott az a körülmény, hogy a lecsatolt területek elszakadása következtében sok ingatlanok a telekkönyve egy-egy utódállam területén maradt, míg az ingatlan maga a Magyarországnak meghagyott területen van. Ez a helyzet természetesen fordítva is áll. Sok lecsatolt területi község telekkönyve viszont Magyarország birtokában van. — Fokozza ezt a zavart, hogy számos olyan ingatlan is van, amelyet a békeszerződésben megállapított határok éppen kettészelnek s úgy ezekre, mint a többi határmenti ingatlanokra éppen négy esztendő óta nem lehet sem tulajdonát ruházást, sem zálogjogbekebelezést eszközölni, mert az illető községek telekkönyveit az egyes utódállamok egymásnak nem szolgáltatták ki.

Ezt a lehetetlen helyzetet a múltban igyekeztek ugyan a hatóságok szüntetni, de mindaddig, amíg az államok a telekkönyveket ki nem cserélik, ezt a kérdést közmegegyezésre véglegesen elintézni nem lehet. A határmenti bíróságok elrendelték ugyan, hogy azon ingatlanokra vonatkozó jogokat, amelyeknek a telekkönyvei más ország területén, a legközelebbi bíróságok, mint telekkönyvi hatóságok tartoznak feljegyezni. A bíróságok mindenütt külön nyilvántartásokat fektettek fel s a sorrendet, melynek a zálogjogok feljegyzésénél külön fontossága van, igyekeztek biztosítani. Ez a rendezés eredetileg is provizorikus jelentőségű volt s hosszasan és véglegesen nem elégítheti ki az igényeket, mert természetesen nem nyújtja azt a jogbiztonságot,

amit egy fejlődött jogrendszer megkövetel.

Az utódállamok és Magyarország között most a telekkönyvek kioszerelése iránt tárgyalások indultak meg s az igazságügyminiszterium bekérte az érdekelt községek listáját.

Remélhető, hogy a megindult tárgyalások a hosszú idő óta megoldásra váró kérdést véglegesen rendezni fogják.

A csanádi püspökséget Magyarországra helyezték.

(Kinevezték az apostoli adminisztrátort.)

Timisoaráról (Temesvárról) jelentik: A püspöki udvarból hivatalosan közlik:

„Miután a román kormány Glattfelder Gyula püspököt eltávolítani kívánta és semmiféle kimagyarázásra nem volt hajlandó, hanem kényszerrendszabályokat alkalmazott, a római szentszék a püspök székhelyét az egyházmegye magyarországi részére tette át, a romániai rész kormányzására pedig apostoli adminisztrátort nevezett ki Pacha Ágoston püspöki oldalkanonok és irodaigazgató személyében“.

Pacha Ágost 1870 november 26-án született Mórócöldön (Temesm.) A gimnázium alsóbb osztályait Kecskeméten és Szegeden végezte, ahol főkéletesen megtanult magyarul. A teológiát Temesvárott végezte s felszentelése előtt is már a püspöki irodában dolgozott. 1893 augusztus 12-én pappá szenteltetvén, egy évig a csanádmezei Mezőkovácsházán volt káplán s 1894 óta megszaktás nélkül az egyházmegyei hivatalban működik, előbb mint íktató, majd szentszéki jegyző, 1901-ben püspöki titkár, 1901-től fogva pedig mint oldalkanonok és püspöki irodaigazgató. 1902-ben pápai kamarás, 1906-ban tiszteletbeli kanonok és 1915-ben címzetes prépost lett. 1906-ban a pro Ecolosia et pontifice pápai érdemkeresztet kapta.

Az apostoli kormányzás a katolikus egyházban oly hivatal, melyet a szentszék egyes rendkívül esetekben alkalmaz valamely egyházmegye, vagy annak egyes része igazgatására akkor, ha a püspöki szék ugyan be van töltve, de a megyés püspök valamely legyőzhetetlen akadály miatt nem gyakorolhatja kormányzó hatalmát. Az apostoli adminisztrátor a pápától kapja meghívatását s hivatali ténykedésében csak a szent szék től függ. Azon terület kormányzásában, mely reá bízatik, megilleti mindaz a jog, ami a megyéspüspöknek jár, rendeletek iránt papok és hívek engedelmeséggel tartoznak, kinevezéseket, áthelyezéseket eszközölhet, szóval a kormányzás minden ágában teljesen önállóan járhat el.

Hubert aradi távirtdász tragédiája.

(Aki tudott Mold József panamáiról. — Titokzatos öngyilkosság Petrosaniban. — Megindult a nyomozás.)

A CFR-nél történt panamáiban folytatott vizsgálat olyan szenzációs adatokat tár fel, amelyekből megállapítható, hogy ehhez hasonló nagyszabású bűnügy csak igen ritkán fordult elő a rendőrségek büntügyi krónikáiban. Mold József és társasága a legsötétebb lépésektől sem riadt vissza, amikor arról volt szó, hogy megakadályozza a sorozatos panamák leleplezését. Az idegizgató bűnügyi regények fantasztikus figurái elevenednek meg előttünk, amikor ezeknek a mindenre elszánt embereknek a jellemét megvilágítják felszínre került bűneik végtelen sorozata. Lopnak, csaltak, hamisítottak. És, ha akadt egy merész ember, aki leleplezéssel akarta megakadályozni a bűnös üzelmeket, az drágán fizette meg bátorságát. Moldéknak megfelelő eszköz és hatalom állott rendelkezésükre, hogy az ilyen embereket lehetlenné tegyék.

A becsületes távirtdász.

A szervezett banda bűnös manipulációjáról sokat tudott volna beszélni Hubert István, ez a szerencsétlen sorsú fiatal ember, akinek porladó teste ott nyugszik a petrosani temető hantjai alatt. Hubert István körülbelül három évvel ezelőtt került a CFR-hez. A tizenkilenc éves tehetséges és rokonszenves távirtdász Mold József keze alá osztották. Mold megkedvelte az értelmes fiatalembert, magánál mellett dolgoztatta és igyekezett, mint mindenkit, céljainak felhasználni. A fiatal ember akaratlanná is segédkezett a bűnös manipulációknál. De kezdett világosan látni és egy év múlva megdöbbenéssel vette észre, hogy akaratán kívül bűntársává szegődött a panamistának. Becsületes jelke nem tudta elvisselni az ilyen életet és egy napon Mold József elé állt. Nyíltan és őszintén megmondta, hogy kénytelen leleplezni a panamát.

Még akkor délelőtt sürgős parancs érkezett Hubert Istvánhoz, amely arról értesítette, hogy felsőbb parancsra át van helyezve Petrosaniba. A fiatal embernek még annyit ideje sem volt, hogy holmiját összecsomagolja, azonnal utaznia kellett. Valószínűleg teror és fényvetés hatása alatt nem mert szólni senkinek, még születnek sem, a tudott dolgokról.

Öngyilkosság vagy bűntény?

Hubert a petrosani távirtdáshoz került. Szorgalmasan dolgozott, de nem tudott előbbre jutni. Hubert István jókedélyű, életerős ifjú volt, éppen ezért megdöbbenette ismerőseit az a hír, hogy 1922, október 12-én öngyilkosságot követett el. Aradon lakó szülei kétségbe esve értesültek fiuk tragikus haláláról és szinte hihetetlennek talál-

ták az öngyilkosságot, mert a fiu leveleiben a legkedélyesebb hangon írt és nem is tételeztek fel róla oly végzetes elkeseredést, amely arra kényszerítette, hogy a halálba meneküljön.

A petrosani rendőrség megállapította, hogy Hubert István október 12-én Petrosani egyik elhagyott udvarában keresztüllőt halántékával holtan találtak. A szerencsétlen fiatal ember hanyat feküdt a földön, amikor rákadtak, a halántékán lőtt seb láton-

Jaczina László kálváriája.

Hasonló üldöztetésben volt része dr. Jaczina Lászlónak, aki azonban szerencsére veszély nélkül menekült meg Mold társainak hajszájából. Dr. Jaczina szintén a CFR. tisztviselője volt és ő is tudomást szerzett azokról a nagyszabású visszaélésekről, amelyek Moldék elkövettek. A mikor Mold József megtudta, hogy Jaczina az illetékes faktórok tudomására akarja adni a panamát, a legmesszebbmenő üldöztetést kezdte meg ellene, úgy, hogy kénytelen volt a CFR-nél foglalt állását elhagyni. Dr. Jaczina Aradról Petrozsénybe ment, ahol elvállalta egy életbiztosító társaság fiókjának vezetését. Mold azonban félt dr. Jaczinától és megbízottai által mindent elkövetett, hogy Jaczinát lehetlenné tegye. A múlt év november harmadikán feljelentést adtak be a petrosányi hatóságoknak dr. Jaczina ellen, amely telve volt hamis adatokkal és azal vádolta meg Jaczinát, hogy a kommunizmus alatt népbiztos volt. A feljelentéshez hamisított aktákat mellékeltek, amelyek hamisított pecséttel voltak ellátva. Ezekkel akarták igazolni a dr. Jaczina ellen emelt vádakot. Mold megbízottainak sikerült a petrosányi hatóságokat félrevezetni és az ottani sziguranca november negyediken elrendelte, hogy dr. Jaczinát át kell tenni a határon. Dr. Jaczina Aradra jött és itt igazolta ártatlanságát és bizonyította azt, hogy ő román állampolgár és így nincs joga a petrosányi szigurancahoz őt kitoloncolni Románia területéről. Akkor kiderült hogy Mold megbízottai olyan aktákat is hamisítottak, amelyek azt bizonyították, hogy dr. Jaczina László magyar állampolgár és így jogtalan Romániában való tartózkodása. Moldéknak nem sikerült a múlt évben dr. Jaczina Lászlót, akitől rettegetek, hogy feltárja bűneiket, lehetlenné tenni. Az eredménytelen hajszába azonban nem nyugodtak bele. A hamis adatok és hamisított okmányok egész tömegét vitték újra a petrosányi szigurancahoz és ezzel sikerült elérniük azt, hogy újból elrendelték dr. Jaczina kiutasítását. Az üldözött embert két héttel ezelőtt éjnek idején vitték Nagyszalontán keresztül a határra és ott elengedték. A rettentő hidegtől kimerülten esett össze az országúton az agyongyötört ember, a hol két magyar csendőr akadt rá. Kótegyánba vitték. ahol dr. Ja-

zina igazolta, hogy román állampolgár és Curticin (Kürtösön) keresztül visszaengedték Romániába. Dr. Jaczina a legutóbbi időig azt hitte, hogy egyik hivatalnoktársa kenyérligységéből folytatja ellene a hajszát. Aradon azután megtudta, hogy a Mold-féle társaságnak volt érdeke őt elhallgattatni. Szerencsére Mold Józsefet és társait a rendőri nyomozás leleplezte és így megakadályozta abban, hogy dr. Jaczina László ellen az üldözést tovább folytassa, amelynek esetleg tragikus következményei is lehettek volna.

Burgonya és cukor.

Mold és társai bűnlajstroma ma ismét érdekes adatokkal bővült ki. Két évvel ezelőtt, amikor Aradon olyan nagy volt a burgonyahiány, hogy semmi pénzért se lehetett egy kiló krumplit vásárolni, a bucarestii CFR. élelmezési központ 31 vagon burgonyát utalt át az aradi élelmezési kerület részére. Mold József megkezdte a burgonya kiosztását és minden tisztviselő részére 5 kilót adott. Holott 50-60 kilót is nyugodtan adhatott volna. Természetesen nagymennyiségű burgonya maradt meg, amelyet több aradi kereskedőnek adott el. Többek között a Doina kereskedelmi vállalatnak akart eladni hat vaggonnal. Az üzletkötésnél differenciák merültek fel, amelyeket nem lehetett csak úgy rövid úton elintézni és a hosszas tárgyalás következménye az lett, hogy a hat vagon burgonya megromlott, teljesen élvezhetlenné vált és akkor, amikor Arad város közönsége burgonyahiányban szenvedett, hat vagon burgonyát kellett a Marosba dobni.

A következő eset szintén rendkívül jellemző Moldékra. A másfél évvel ezelőtt történt nagy cukorpanamából, amely még sokaknak emlékezetében él, Mold József szintén kivette részét. Annak idején egy delegátus járt Erdélyben a bucarestii központból, aki az élelmezési központ megkerülésével nagymennyiségű cukrot vásárolt. Ebből a cukorból négy vaggonnal utalt át az aradi kerület részére. Ugyanakkor távirati értesítést küldött Moldnak, hogy a cukor kilóját ne 4 lelével adja, mint ahogy az a hivatalos árjegyzékben fel van véve, mert 32 lebe került kilogrammja a cukornak. Mold József azonban megindult-

ta, hogy ő jó ember is tud lenni. Dacára a táviratnak, egy vagon cukrot 4 leíével osztott ki a tisztviselőknél, a megmaradt három vagon ellenben eladta és a befolyó pénzt saját hasznára könyvelte el. Mold Józsefnek ebből az üzletéből körülbelül 100.000 lei károsodás érte az államot.

Mold állandó összeköttetést tartott fenn a Ligával. A Ligába 6 ezer vasutat iratott be, holott legfeljebb 3 ezer vasutas lehet a CFR. aradi kerületében. Természetesen Mold ezt azért tette, hogy 6 ezer vasutas részére utaltasson ki élelmiszereket. A vasutasok kizárólag Mold és egy másik tisztviselő aláírásával kaphattak a Ligától élelmiszer-cikkeket. Mold Józsefnek érdekében volt, hogy a CFR-hez érkezett és az aradi CFR-től küldött levelek az ő kezén menjenek keresztül és ez sikerült is neki. Az első feljelentés a bucarestii központhoz Mold József ellen 1920-ban ment el. A feljelentésre a központ 1825. A. p/920. száma leiratával elrendelte, hogy Mold József ellen szigorú fegyelmi vizsgálatot indítson a CFR. aradi igazgatósága. Ez az akta azonban sohasem került az illetékes kezébe, mert Mold József elsikkasztotta. Mold József felettes hatósága megkereste a CFR. bucarestii központját, hogy a főhivatalnokot függessze fel állásától.

A vizsgálóbíró előtt.

Mint mai számunkban jeleztük, Sommer Nándor vizsgálóbíró ma reggel kezdte meg a vasuti panamapör terheltjeinek kihallgatását. Valamennyien fentartották a rendőrség előtt tett vallomásaikat, amelyekben Mold és Balla teljes mértékben tagadják bűnösségüket, a kisebb terhelték pedig Moldra vonatkozólag terhelőleg vallottak. A vizsgálóbíró a kihallgatások befejezése után meghozta a letartóztatás iránti végzését, ami ellen valamennyien fellebbezést jelentettek be.

A maximált piac.

(Nagy forgalom a hetipiacon.)

Talán az enyhébb időjárásnak tulajdonítható az a körülmény, hogy a mai hetipiac forgalma sokkal élénkebb volt, mint az eddigieké. A környékbeli falvakból igen sok árusító jött be a piacra. Ezek jelentékeny mennyiségben hozták be élelmiszert Aradra. Különösen az élelmiszereket és a háromfiakat vásárolta a közönség. Nagy volt a kínálat és nagy volt a vételkedv. Az árak csak kis mértékben emelkedtek — a múlt héti árakhoz képest. Az élelmiszert piacon a tojás darabját 1.20—1.30 leuért árusították, míg a múlt héten 90 baniért és 1 leuért lehetett kapni darabonként. Csirke párja 50—60 lei volt. A terménypiacon is jóval nagyobb forgalom volt, mint a múlt héten. Kukorica 330—340, árpa 330—340, rozs 330—340, korpá 260—270, lei volt métermázsánként. Lisztárak a következők voltak: nullás liszt 7.50—8, főzőliszt 6—6.50, kenyérliszt 5—6 lei kilónként. Az állatvásáron is elég nagy felhajtás mutatkozott. Marha élősúlyban 10—12, borjú 14—16, sertés 35—37 lei volt kilogrammonként. Az aradi fogyasztóközönség a mai hetipiac alkalmával arra a megállapításra jutott, hogy a termelők betartják a maximális árakat, ami mindenestre azt mutatja, hogy a hatóság kellő szigorral jár el az árdragítókkal szemben.

Hogy áll a leu?

Február 23-án fizettek 100 leuért:

Párisban 8.25 frankot
Zürichben 2.60 frankot.
Budapesten 1500 koronát
Bécsben 3450 koronát
Brüsszelben 9.10 frankot
Berlinben 11000 márkát
Londonban 1 fontért 990 leit.

Irodalom, művészet

* Az aradi városi színház heti műsora. Szombat: Kék mazur. C. bérlet. Vasárnap délután: Aranymadár. Este: Tul a Nagykrivánon. A. bérlet. Huszár Károly vendégfellépésével.

* A Kék mazur új szereposztásban kerül szombaton este színre a Városi színházban. A férfi főszerepet először alakítja Aradon Galletta-Ferencz. A táncos szubrett szerepét Balogh Böske játssza, aki új tánckreációkat mutat be partnerével Selmeczi Mihállyal. A női főszerepet Horváth Mici alakítja.

* Steinitzer és Török fényképészeti szalonja Bul. Reg. Maria No. 16., a Pannonia szállodával szemben, nyitva van reggel 9 órától (a déli órák alatt is) este fél 7 óráig.

* Vasárnap délután mérsékelt helyárák mellett először kerül színre a múlt héten olyan zajos sikert aratott Zerkovitz operett: az Aranymadár. Vasárnap este Farkas Imre nagyhatású operettje Tul a nagy Krivánon kerül színre. Az operettben az aradi közönség kedvelt művésze: Huszár Károly lép fel.

* Nagy Géza fényképész műterme állandóan d. e. 9-től d. u. 6 óráig (vasárnap és ünnepnapokon is) a közönség rendelkezésére áll. Műterem: Arad, Bul. Reg. Maria (v. Andrassy-ut) 22. sz., földszint, meggyházzal szemben.

* Az égi és földi szerelem hétfő esti bemutatója irodalmi szenzációként hat Aradon. Molnár Ferenc legújabb színpadi alkotása, amely a ma bűnös világot festi le őszinte színekkel, már Középeurópa majdnem minden színpadán színre került hatalmas elismeréssel fogadta a közönség a darabot. Az aradi bemutatóra hetek óta készül a színház. Elsőrangú szereposztáson kerül a darab színre és előreláthatólag az Égi és földi szerelem hosszú ideig műsordarabja lesz az aradi színháznak.

* Március elsején ünnepli meg a színház Ladiszlav Józsefnek, a színház kiváló énekesének jubileumát, aki 25 esztendő teltétől a magyar színpadokon. Ebből az alkalmából egyik legkedvesebb szerepében a Rip van Winklében lép az ünnepele Ladiszlav a közönség elé. A Rip van Winkle előadásán a jubiláns tiszteletére a darab legkisebb szerepeit is a színház elsőrendű tagjai játsszák.

— Egészségügyi utasítás a tanítóknak. A legutóbbi közigazgatási bizottsági ülésen tett javaslat alapján a prefektus most elrendelte, hogy a megye főorvosa elaboratumot dolgozzon ki, amelyet sokszorosítva a megye tanítóinak fognak szétküldeni. Az elaboratum célja az, hogy a tanítókat a szükséges egészségügyi utasításokkal ellássa és egyben az egészségügyi órák tartásához szükséges anyaggal megismertesse.

Leleplezett vasuti fosztogatók.

(A ternoval vasuti előljáró bűne — Külön raktár lopott holmikkal.)

Nagyszabású vasuti lopások teteseit fedezte fel a ternoval csendőrség. Az Aradi Közlöny már több alkalommal megemlékezett Anghelescu csendőrszázadosról, az aradi kerületi csendőrpáncsnokság vezetőjéről, aki kitűnő szervező erejével nagy mértékben fellendítette a páncsnoksága alá beosztott csendőrséget. Az aradmegyei csendőrség munkája szinte napnap után sikeres eredményeket mutat fel és már több, régóta homályban húzódó bűntényre derített fényt. A kitűnően szervezett csendőrség mindinkább biztonságossá teszi a megyei életet és legutóbbi eredményes nyomozása egy veszedelmes és hosszú idő óta működő vasuti tolvajtársaságról rántotta le a leplet.

A ternoval kereskedők már régóta panaszkodnak arról, hogy vasuti szállítmányaikat állandóan megdézsmálják és csak nagyon hiányos, sőt gyakran teljesen üres csomagokat kapnak. Radu Vasile csendőrtörzsörmszermester, a ternoval csendőrszermester csendőrei vel megfigyelés alá vette a szállítmányokat és szorgos nyomozást indított a vasuti fosztogatók ellen. Hosszu ideig eredménytelen maradt a kutatás, de a kitartó munkát tegnap teljes siker koronázta.

Magnehezítette a nyomozást az, hogy a legnagyobb titokban kellett folytatni, mert alapos volt a gyanu, hogy a vasuti személyzet között rejtőzik a tettes, aki vizsgálódni volna, ha a csendőrség munkájáról tud. Így azonban nyugodtan folyt tovább a fosztogatás a ternoval állomáson. Radu Vasile csendőrtörzsörmszermester észrevette, hogy a szállítmányok sértetlen állapotban érkeznek meg a ternoval állomásra, bizonyos volt tehát, hogy a lopásokat csak a kirakodás után követhetik el. Megfigyelte a vasuti raktárt és ez a megfigyelés szenzációs eredménnyel járt. A csendőrség hamarosan megállapította, hogy Faragó István vasuti előljáró öccsével, Faragó Mihállyal együtt, aki szintén a vasuti személyzethez tartozott, a raktárba kerülő csomagokat állandóan megdézsmálja. A nyomozás sikerét nagy mértékben igazolta a fosztogatók lakásán tartott házkutatás. Faragóék lakásán egy különálló nagy szobát találtak és ez a nagy szoba szinte zsufozásig volt a hosszú idő folyamán lopott holmival. Rengeteg cukor, liszt, élelmiszer és egyéb holmi volt felraktározva a szobában, a melyben nem volt butor és csakis raktár céljára szolgált.

A ternoval csendőrség a vasuti fosztogatók felfedezése után aziránt kezdett kutatni, hogy kiket károsítottak meg a bűnbe tévedt vasuti alkalmazottak. Eddig négy károsult jelentkezett: Áltos Ist-

ván, Coer András, Olasz Antal és Farkas Gyula, valamennyien ternoval kereskedők de valószínű, hogy rövidesen több károsult jelentkeznek, mert mint megállapították, a fosztogatók már évek óta működnek és a kereskedőknek, sőt magánosoknak is egész sorát megkárosították. A vasuti személyzet, de a közönség lakossága között is feltűnt az, hogy Faragóék különösen jól élnek és többet költenek, mint amennyit a fizetésük elbírná. Azonban senki sem mert arra gondolni, hogy fosztogatás útján szerezték meg maguknak a jó életmódot. A bizonyítékok súlya alatt megtörve bevallották a megtévedt vasuti tisztviselőket, hogy már hosszabb idő óta rendszeresen megdézsmálják a szállítmányokat. A jegyzőkönyvek felvétele után a csendőrség az aradi ügyészséghez kísérte be a ternoval vasuti fosztogatókat.

„Cselekednünk kell!”

Ujabb szankciók a németek ellen.

Párisból táviratozzák: Poincaré miniszterelnök és Theunis miniszter foglalkoztak a francia-lengyel és francia-csehi vonatoknak Németországon keresztül való haladásával. Kijelentették, hogy ha a németek továbbra is akadályokat gördítenek a tranzító forgalom elé, újabb szankciókat alkalmaznak. Az értekezlet után Theunis csak ennyit mondott az újságíróknak:

— Most cselekednünk kell, nem beszélünk!

Poincaré a hírlapírók előtt ecsetelte Franciaország és Belgium tökéletes egyvetértését és kijelentette, hogy bizik a Ruhr-akció sikerében.

Londonból táviratozzák: Bonar Law miniszterelnök az alsóházban kijelentette, hogy az angol kormány elvben megengedte francia csapatoknak és anyagoknak az angol zónán keresztül való szállítását abban a terjedelemben, ahogyan azt a franciák óhajtották.

Berlinből táviratozzák: A német kormány Fehér-könyvet adott ki, amelyben részletesen foglalkozik a Ruhr-vidék megszállásával.

Mainzból táviratozzák: A franciák ma kihírdették az ostromállapotot.

Milanóból táviratozzák: A Corriere della Sera értesülése szerint Olaszországra nézve erkölcsileg lehetetlen és gazdaságilag igen nehéz, hogy a Ruhr-akcióban elhagyja a franciákat, de nehéz követnie is őket. Ez okozza Mussolini eddigi tartózkodó magatartását. Olaszországnak éppen ezért elő kell készítenie a közvetítés lehetőségét, még pedig közösen eljárva Angliával és más olyan hatalmakkal, amelyeknek legnagyobb érdekük a béke.

HIREK.

A magyar pénzügy reformja. (Korányi pesszimiztikus nyilatkozata.)

Budapestről táviratozzák: Báró Korányi Frigyes Magyarország új párisi követe a Temps tudósítója előtt a következőket mondta:

— Ugy látom, hogy a Magyar ország pénzügyi és gazdasági helyreállítását gátló akadályok nem átmenetiek és nem származnak azokból a zavarokból, amelyeket a nagy összeomlások természetes következményeinek lehet tekinteni. Ezek az akadályok állandó jellegűeknek mutatkoznak. Leküzdésükre óriási erőfeszítés kell. Reformálni kell pénzügyünket és gazdasági életünk valamennyi ágazatát. A cél elérésig rengeteg nehézségünk van. Párisban úgy vélem legjobban szolgálni hazámat, ha meggyőzhetem a francia közvéleményt, hogy Magyarország örvény szélén küzd és kénytelen minden erejét megfeszíteni, hogy el ne pusztuljon.

A Temps kommentárja szerint a magyar kormány szerencsésen választott, amikor Korányit küldte Párisba.

— A trónörökös-pár hazaérkezett. Bucurestiből jelentik: Károly trónörökös és felesége tegnap Olaszországból hazaérkeztek.

— A belügyminiszter érkezése. Ma reggelre jelezték Vaitoiannu belügyminiszter Aradra érkezését, azonban délelőtt érkezett jelentés délután félháromra tolt ki az érkezés időpontját. Ekkor a város vezetésége, a katonai és polgári hatóságok képviselői megjelentek a pályaudvaron, ahol az állomásfőnök közölte a megjelentekkel, hogy a hófúvások miatt a miniszter vonata bizonytalan ideig késik. Később este 2-3 órára jelzik az Orient-express érkezési időpontját. A miniszter az éjjeli hálókoszájában tölti és a délelőtti folyamán a prefektus és kíséretének társaságában Chisineure (Kisjenőre) utazik a volt József főherceg-féle birtok parcellázása ügyében.

— A tiszti fizetések. Bucurestiből jelentik: A költségvetési bizottság holnap ülésén a tiszti fizetések felémeléséről szóló törvényjavaslatot tárgyalják.

— Az új francia követ a királynál. Bucurestiből jelentik: Franciaország új bucuresti követe tegnap kihallgatáson jelent meg a királynál és bemutatta akkreditáló levelet. A kihallgatás a szokásos ünnepségek között folyt le.

— Az olasz királykisasszony esküvéje. Rómából táviratozzák: Jolanda olasz királyleány esküvéje április első harmadában lesz.

— A megyei iskolák építése. A megyei orvosi hivatal ma rendeletet kapott a megyei prefektúrától, amely szerint egy bizottságnak kell kiszámlálni a megye 18 községébe az új iskolaépületek emelésére alkalmas hely kiválasztására. A bizottságnak a főorvos, az illető járás főszolgabírája és az államépítészeti hivatal vezetője lesznek a tagjai. A nagyhalmagyi és a sebesi járásokban levő községekben március 1. és kilencedike között kell a vizsgálatot a bizottságnak megejteni és az eredményről jelentést tenni, hogy az iskolák építéséhez minél előbb hozzáfoghassanak.

Kartonyomó gyár Aradon.

(Nagy építkezések a textilgyárban. — Naponta tízezer méter színesz karton. — Elszászl gépek Aradon.)

Arad egyik legvirágzóbb ipartelege az *Aradi Textillpar Részvénytársaság* gyára magasra ivelő fejlődésének egy új stációjához ért. A gyár, melynek produktumai régóta közkedveltek Romániában, most bevezet egy olyan gyártási ágazatot, amely egyedül áll az országban. A textilgyár nagyértékű investálással, új külföldi gépek beszerzésével hatalmas méretű kartonyomót létesít Aradon. Ez árucikkét eddig külföldről kellett beszerezni a romániai kereskedőknek és igen jelentékeny volt az az összeg, amely emez ipari cikkért külföldre vándorolt. Az aradi textilgyár ez ujítása tehát jelentékeny diadala a hazai ipar fejlődésének.

Báró Neuman Károly, a gyár fő részvényese vezeti azokat a tárgyalásokat, amelyeknek befejeztével megkezdik azonnal a tényleges kibővítési munkálatokat. A tervek végleges megállapítása céljából Lóránt Emánnal, a gyár vezér igazgatója Bécsből Aradra érkezett több elsőrangú külföldi szakértő társaságában.

A gyár kibővítésére vonatkozó tervek az eddigiek szerint is olyan nagyszabásúak, amelyek Románia egyik legnagyobb ipari vállalkozásává emelik az aradi textilgyártást. De nemcsak az új iparág bevezetésével, hanem az eddigi üzem kibővítésével is fejlesztik a gyárat, ami nagyszabású építkezéseket involvál. A gyártelep jelenlegi területét megnagyobbítják, ezenkívül azon a területen, amely most is a gyártelephez tartozik, építkezni fognak. Az itt felépítendő épületekben lesznek elhelyezve az új üzem, valamint a régi üzem kibővítésére szánt új gépek. 3600 négyzetméter területen épülnek fel az új gyári épületek egy hatalmas épülettömbben. Az új gyártási ágazathoz szükséges gépeket már megrendelték Elzászban és azokat úgy fogják leszállítani, hogy szeptemberre már fel is lesznek szerelve. Az eddigi üzem fejlesztésére 200 új szövőszéket szerelnek fel és ezek tavaszra már dolgozni is fognak. Ezekkel együttesen a gyár 800 szövőszéssel fog dolgozni. A kartonyomás pedig olyan nagymérvű lesz, hogy a belső szükséglet legnagyobb részét fedezheti az aradi textilgyár. Naponta 10.000 méter különböző mintájú és színű kartont fognak előállítani.

— Jorga harmadszor megismételte lemondását. Bucurestiből jelentik: Jorga professzor tegnap harmadszor megismételte lemondását az egyetemi katedráról. Anghelescu közoktatásügyi miniszter azonban ezúttal sem fogadta el Jorga lemondását. (Rador.)

— Értekezlet az adókövetésekről. Az aradi pénzügyigazgatóság ma délelőtt Sterescu sibiui (nagyszabeni) pénzügyi inspektor vezetésével értekezlet volt, amelyen az inspektor az új adókövetésekkel kapcsolatos munkálatokat beszélte meg a tisztviselőkkel. Az inspektort neveztek ki különben annak a pénzügyi kerületnek a vezetőjévé, amelynek Corletean inspektor volt a vezetője, aki a közelmúltban távozott el Aradról. Az új inspektor székhelye azonban Sibiu (Nagyszabeni) maradt.

— Átvesszik a Ruhr-vasutakat. Londonból jelentik: A francia és belga miniszterelnökök megegyezéséből kifolyólag a két kormány elhatározta, hogy teljes egészében átveszi a Ruhr-vidék vasúthálózatát, amelyet a Rajna-vidéki francia és belga zóna vonalaiba kapcsol és így kiaknázza a megszálló seregek és a jóvátétel hasznára.

— Az Aradi Lloyd-társulat holnap, vasárnap délelőtt feltizenegy órakor tartja a társulat nagytermében rendezési közgyűlését.

— Magyarországnak nem adhat vadat. Budapestre jelentik: Politikai körökben hirtelen jár, hogy az antant jóvátételi követelése kapcsán tízezer vadat is követel Magyarországtól, főként nyulat, őzet és vaddisznót. Az országos magyar vadászati védőegyesület igazgatójának kijelentése szerint Magyarország vadállománya a legszörnyesebben állapotban van. Magyarország nem teljesítheti a követelést, mert vadállománya teljesen ki van merülve és félig ki van irtva.

— Vasúti szerencsétlenségek. Essenből táviratozzák: A saalhauseni pályaudvaron két személyvonat összeütközött. Hattingenben helytelen vágányra futó vonat összeütközött veszteglő kocsikkal. A romok alól öt halottat és tíz súlyos sebesültet szedtek ki. Február 22-én ugyan ezen a helyen újabb vasúti szerencsétlenség történt, amelynek két ember meghalt.

— Folyó hó 25-én, vasárnap délután 3 órai kezdettel rendezik az AAC Str. Col. Sirbu (Török Gábor utcai) sporttelepén szezonnyitó football-mérkőzését. Tekintettel arra, hogy a megnyitónak méltóságos kísérője lesz a timisoarai (temesvári) legjobb csapatot, a Kinizsit megnyerni, a mérkőzést óriási érdeklődés előzi meg.

— Haladás előadás ma délután 6 órakor a Kulturpalota fűtött helyiségében.

— Felrobbant petroleum-forrás. Campinából jelentik: Borzalmas és méreteiben hatalmas szerencsétlenség történt tegnap este a campinai petroleum-forrásoknál, ahol az első számú petroleumkut eddig még meg nem állapítható okból kigyulladt. A petroleum meggyulladásának következtében a kut felrobbant és a levegőbe repült. A robbanás után hatalmas lángnyelvek csaptak fel és rettenetes szaga gázok törtek elő a kut mélyéből, úgy, hogy a katasztrófa első pillanatában azt sem lehetett tudni, hogy a szerencsétlenség követelt-e emberáldozatot. A mentési munkálatok megkezdése után hamarosan megállapították, hogy a szerencsétlenségnek több súlyosan sérült áldozata van, akik közül ketten még az éjszaka meghaltak. Súlyosan sérültek meg Bochi Anton és fia, Panker ügyvéd, valamint Walter és Acker mérnökök. A sebesülteket még az éjszaka folyamán Bucurestibe szállították. Az égő petroleumforrást még mindig nem sikerült eloltani, de további robbanástól már nem kell tartani.

— Ma este van a Fehér Keresztben a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak táncestélye. Az estélyt a városban lázas érdeklődés mutatkozik úgy, hogy az különösen sikeresnek ígérkezik. Az estély Somló Testvérek kirakataiban elhelyezett szépségversenydíjai élénk feltűnést keltenek.

— Az ATE. vasárnapi műsoros estélyét a legnagyobb érdeklődéssel várja városunk közönsége. A változatos, kedves műsor fénypontja lesz az estnek, mely után a táncon kívül gazdagon felszerelt cukrászda, pezsgősátor, büffé és alföldi korcsma fog alkalmat adni a szórakozásra. Külön szennáció lesz a Fehér Kereszt nagytermének díszítése és a rendkívüli újság, mely tartalmas, nívós közleményeket hoz. A rendezőség Vásárhelyi Janka és Dörner Jánosné urnó vezetésével mindent el követ, hogy az estélyen megjelenők kellemesen érezzék magukat.

— Az AAC. Pellegrini mester Str. Romanului (Zrínyi-utca, volt Népkönyha épületben) levő vívőtermében f. hó 25-én, vasárnap d. e. 9-12 és d. u. 3-7-ig ifjúsági kard- és törvívőversenyt, valamint Arad város legjobb vívóinak bevonásával vívőakadémiát rendez.

— Öngyilkos egyetemi tanár. Bécsből jelentik: Welsbacher Móric dr. egyetemi tanár, a magánjog ismert nevű tudósa, a harmadik egyetemen levő lakásának ablakából letette magát és szörnyethalt. Az öngyilkosság okát nem tudják.

— Elfogott bolvi tolvaj. Tegnap délután Sziklay Lajosnak, a Piata Catedraliei (Thököly-tér) 6-7. sz. alatt levő ruhauzletében megjelent egy munkáskülsőjű férfi egy nővel és a férfi részére ruhát kértek. Bár a ruhát a férfi felpróbálta, mégis vásárlás nélkül távoztak. Eltávozásuk után vette észre a ruhakereskedő, hogy az egyik asztalról eltűnt egy női boa és egy ezüst retikül. A szemleírás alapján este az egyik korcsmában elfogta egy detektív a tolvaj férfit, akiről kiderült, hogy Demian Vasile többször büntetett tolvaj. A férfit letartóztatták, a nőt azonban szabadon bocsájtották.

— Perzsa, smyrna, etb. szónyegek szakaszerű javító műhelye a Spárta szövömuiparban, Bohuspalota.

— „Olla“ gummi nyugodt lelkiismeretet és jó álmot teremt.

— **Olaszország anektál.** Rómából táviratozzák: Az Epoca értesítése szerint a Dodekanezosz anektálja Olaszország részéről küszöbön van.

— **Házszabályszigorítás Magyarországon.** Budapestről jelentik: Az egységes párt jogügyi bizottsága Nagy Emil házszabályrevíziós indítványával foglalkozott. Iklódi-Szabó rámutatott arra, hogy félt, ha a mostani házszabályok továbbra is megmaradnak, ez a nemzetgyűlés is, mint az előző, eredménytelen volna. Szükségesnek vélné, ha a személyeskedő hang megakadályozására a Tisza-féle házszabályban ferve vett pénzbüntetést léptetnék életbe. A felszólalás után a bizottság egyhangúlag magáévá tette a házszabályrevízió tervét és ennek sürgős elkészítésével Nagy Emilt bízta meg.

— **Önként jelentkezett egy aradi származású kommunista.** Székesfehérvárról jelentik: A kommunista időknek egyik veszedelmes alakja volt az aradi származású Kapner Ferenc nagyváradi őrséged. Élénk emlékeztetése van még mindenkinek az a beszéde, amelyet a székesfehérvári színházban tartott s a melyben többek között azt hirdette, hogy van még elég fa Székesfehérvár utcáin, amelyeken zsiros nyaku parasztokat meg papokat akaszthatnak. A kommunizmus letűnése után Kapner megszökött. Hiába kereste, kutatta a rendőrség, nem akadt a nyomára. Most aztán önként jelentkezett a rendőrség előtt avval a kéréssel, hogy eszközölienek ki részére amnesztiát.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (Február 23.) Dollár 205, márká 0.01.50, szokol 6.10, dinár 2, francia frank 13, magyar korona 0.06.50. **Kifizetések:** Budapest belföldi 16.50, külföldi 13.50, Bécs 335, Berlin 0.01, Prága 6.15.

Bucurestli tőzsdezárlat. (Február 23.) **Kifizetések:** Páris 12.40, Berlin 0.0092, London 969, Newyork 205, Milano 9.95, Zürich 29.75, Bécs 0.0032, Prága 6.18, Budapest 0.0802. **Valuták:** Napoleon 740—800, márká 0.0120—125, léva 1.18—1.20, török líra 1.25—1.30, angol font 970—980, francia frank 12.75—12.80, svájci frank 40—40.50, líra 9.50—9.70, drachma 2.30—2.40, dinár 1.90—2, dollár 210—212, lengyel márká 0.0065—70, osztrák korona 0.0030—31, magyar korona 0.07.50—8, szokol 5.90—6.

Zürichi nyitás. (Február 23.) Berlin 0.023750, Newyork 5.31, London 2505, Páris 32.2775, Milano 25.6250, Prága 15.7250, Budapest 0.1850, Belgrád 5.10, Varsó 0.0150, Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0075.

Zürichi zárlat. (Február 23.) Berlin 0.0239, Amsterdam 210.75,

Newyork 531.25, London 2506, Páris 32.47, Milano 25.67, Prága 15.7750, Budapest 0.18.50, Belgrád 5.10, Bucuresti 2.60, Varsó 0.01.15, Bécs 0.007475, bélyegzett 0.0075.

Bécsi hivatalos zárlat. (Február 23.) Prága 2105, Belgrád 682, Budapest 23.75, Varsó 1.30, Milano 3430, Bucuresti 3.45, London 334200, Newyork 71050, Páris 4340, Zürich 13360, Berlin 3.25, Amsterdam 28.100.

Budapesti devizaközvetítő jegyzésel. (Február 23.) Napoleon 11000, angol font 13700—14000, léva 16.50—17.50, dollár 2900—2975, francia frank 177—187, líra 140—146, osztrák korona 0.04.15—4.35, lej 14—15, szokol 86—90, svájci frank 550—570, dinár 27.27—29.25, lengyel márká 0.08—9, hollandi forint 1150—1190.

Ripp van Winkle jubilál.

(Ladiszlaj József elmondja emlékeit.)

Az idő kérése nem egyformán fordul. Egyszer gyorsan, másszor meg úgy tetszik, hogy nem is fordul és az idő nem akar múlni. De akárhogyan is érezzük az idő múlását, néha-néha ledőlen nézünk vissza: ez is elmúlt, az is. Az élet elmegy, akár szenvedtünk, akár jól éltünk, akár mind a kettőt egyben. Mindig több és több esztendő marad a hátunk mögött és egyszer csak úgy érezzük, hogy milyen sok emlékünkhöz van. Már emlékeink vannak, amelyeket a megszépítő messzeség szépekké tesz és ma-holnap már jubilálhatunk. Huszonöt esztendő egy negyedszázad, ugy-e sok idő? Különösen akkor, ha ezt az időt a magyar színház deszkáin töltötte el valaki, ahol millió keserűség és kevés öröm a művész becsületos munkájának bére.

Ladiszlaj József, az aradi színház társulat rokonszenves tagja március elején ünnepi negyedszázados színházjubiläumát. Bemutatassam-e, hogy ki ő? Kartársak ismerik a színház mögött, Arad közönsége pedig a színpadról. A kollégák úgy jellemzik, hogy ő a „Lady, aki még a légynek sem árt.” A „Kék mazur”-t próbálták éppen a színpadon, amikor a színpadi vasajtón benyitottam. Az öreg Szabó bácsi mutatja meg, hogy a sarokban ül Lady, ahol *Galettával* vitatkozik éppen Amerikáról és a dollárok értékéről, amikor megszökött.

Pontosan 27 esztendeje annak, hogy Ladiszlay, a borutazó, Lili Lehmann, a newyorki Metropolitan Operahous nagyszerű énekesnője előtt énekelt — kezdte színházjubiläum történetének elbeszélését Ladiszlay. — Lili Lehmannnak megtetszett a hangom és *Kattenhousen* tanárral tannított. Két esztendei tanulás után léptem először színpadra. Éppen huszonöt esztendővel ezelőtt. Akkor egy *staggionetársulattal* keltem utra és

Amerika számtalan városában énekelttem. Háromszor jártam meg Amerikát és mind a háromszor staggionetársulatoknál volt szerződés. Operarészleteket énekeltünk. Két emlékem is még énteken emlékezetemben amerikai utjaimról: Az egyik, hogy amikor harmadszor hazajöttem az úvilágból, 5 ezer dollárt hoztam haza, aminek hamarosan a nyakára hagytam. A másik meg egy hajóutazás a Hudsonon Newyorktól Albanyig. Lake George fürdőhelyre utaztunk, mert szerződésünk odakötött és ott egy hotelben énekeltünk a fürdővendégeknek. A hajónk a Hudsonon, amely sokkal hatalmasabb folyam, mint a Duna, csodásan szép vidékeken keresztül vitt utazásunk célja felé. Albany előtt a folyam egyik partján kékenek a kék hegyek, azok a kék hegyek, amelyekben a Rip van Winkle operett története játszódik. A kék hegyek, — Blue Mountains — oldalában megvan az a romok is, amelyekben eltűnik Rip van Winkle. Érdekes körülménynek tartom, hogy éppen a *Rip van Winkle* címszerepe lett ezután a legjobb szerepeim egyike, amelyet 18 esztendő óta számtalanszor játszottam már. Most a jubileumon is ezt fogom játszani. 1898-ban visszajöttem az Óvilágba, először. — Akkor leszerződtem a budapesti Magyar Színházhoz, ahol első fellépésem a *Sulamith*-ban volt. Három éves szerződés kötött ugyan a Magyar Színházhoz, de én már egy év múlva búcsút mondtam a budapesti színpadnak, mert Pozsonyban több alkalmam volt énekes darabokban, operákban játszani. *Relle* pozsonyi társulatától *Deák Péter* délvidéki társulatához szerződtem. Lugoson, Zomborban, Nagykikindán és Nagybecskerekent fordultam meg ezzel a társulattal. Közben is jártam megint egyszer Amerikában és most harmadszor is utnak indultam. A harmadik utamat az tette nevezetessé, hogy a *Columbia* fonográf-gyárnak énekelttem Newyorkban. Nem kerék lemezekre, hanem hengerekre, mert akkor még nem ismerték a kerék lemezes gramfonókat. Öt ezer dollárért a zsebemben léptem harmadszor európai partra és akkor Berlinbe mentem. Egy évig élttem Berlinben, szerződésem nem volt és csak tanultam énekelni. Az ötezer dollárnak egy év alatt vége lett, jól élttem. Azután Kolozsvárra kerültem *Megyeryhez*, onnan jutottam el ismét Pozsonyba, de akkor már *Szendrey Mihályhoz*. 1904-ben kerültem össze Szendreyvel és azóta egy esztendőt ki véve, amikor Szegeden voltam, nem lettem hűtlen hozzá. Azóta sokat játszottam és sok darabban. Sok szép szerepem volt, amelyekhez szeretettel ragaszkodtam és amelyeket szívesen játszanék ma is. Mihöcker *Gasparone*-jára ma már csak a mamák emlékeznek, a

leányai nem. De ma is zongorázzák a *Gasparone* híres szép keréngőjét. Lehár *Hercegisasszonya*, Szabados *Bolond*-ja, Konthy *Királyfogás*-a, az *Üdvöske* Pippoja, Planquette *Kornevillet harangok*-jának Henry márkija, a *Falu roszszó*-nak Öndör Sándora tartoznak a legszebb emlékeim közé. — Szívtetem nagyon Puccini operáit, amelyek ma is szerepeim. A *Bohémek* Marcell-já, a *Pillangókisasszony* Charpléss komzujá, Counod *Faust*-jának Valentin-je, — valamikor a *Mefisztót* is énekelttem, — a *Carmen* Escamillo-já, a *Rigoletto* Rigolettoja és még sok-sok szerep kedves nekem, amelyeket mind fel sorolni nem is tudnék most hirtelenében.

Ladiszlaj József hátrátámaszkodik a székén, az nekidől egy kússza rongyos szélénél és ő elnézi a színpad elején folyó próbát. *Balogh Böske* és *Selmeczy Miska* táncolnak, megy tovább a *Kék Mazur* próbája. Mindjárt jön Ladiszlay jelenése, addig is *Galettá* ostromolja ismét Amerikára vonatkozó kérdésekkel.

— Mik a tervei Lady Bécsi a jövőre nézve? — Kérdelem.

— Arad! Csak ennyi.

Ladiszlajnak huszonöt év múlva már minosenek tervei, csak Arad, csak ennyi. Huszonöt év alatt sok terv fogamzott meg az agyában, amíg végre rájött, hogy tervezni nem érdemes, ugye az történik, amit mi akarunk.

Március elsején a színház igazgatósága ünnepi előadás keretében üli meg Ladiszlay József negyedszázados jubileumát. A *Rip van Winkle*-t, ezt az örökszépsegil Planquette-operettet adják elő a rádés szereposztásban. Ripet Ladiszlay énekl, partnernőjét, az ünnepélyes alkalomra való tekintettel minden felvonásban más játssza. Az elsőben Z. *Várady Margit*, a másodikban J. *Halmos Mici*, a harmadikban *Balogh Böske*, az előzőtől hajó kapitányát *Róna Dezső*, a tengerésztszvet *Kertész Vilmos*, a társulat új operatőreke játssza.

Balogh István.

Házasságkötés dróttalan telefonon. Amerikai lapokban olvassuk: Newyork város egyik plébánosa az elmúlt hegekben dróttalan telefonon adott össze egy jegyepárt, akik San-Franciskóban jelentkeztek nála házasságkötés céljából. A plébános, aki az egyházi szolgálatába állította a modern technika e nagyszerű vivmányát, éles összeütközésbe került Charles Newton ural, Newyork város főállamügyészével a merész újítás miatt. A főállamügyész kijelentette, hogy a dróttalan telefonon kötött házasságok érvénytelenek, mert visszaélésekre adhatnak alkalmat.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurált
Dr. V. MARCOVICI

Főszerepben:

Emil Janings,
Harry Liedtke,
Paul Wegener,Albert Bassermann,
Dagny Servaes,
Lydia Salmanoza.

Dorian-film.

Fáraó hitvese ma az Apolloban.

Jegyek elővételben d. e. fél 11-12-ig, d. u. 4-8-ig válthatók. 13065

Tíz milliárd Károlyi vagyona.

— Elkobozható-e a hitbizomány? — Miért itélték el Károlyit? —

A budapesti törvényszék ítélete, amellyel kimondotta, hogy gróf Károlyi Mihály egész vagyona az államra száll át vagyis a vagyont elkobozzák, előrelátható volt és nem is keltett feltűnést, hiszen az ítélet indokolása kifejti, hogy milyen bűnök miatt kellett megfosztani Károlyit vagyonától. Sokkal érdekesebbek azonban ennek a pörnek fejleményei, mert Károlyi vagyonának tulajdoni része hitbizomány, amely nem jutott Károlyi magánvagyonának sorsára. *Budapesti* tudósítók az érdekes perről még a következő újabb részleteket telenti:

(Az indokolás.)

A vagyoneklobozást kimondó ítélet indokolásában a bíróság kimondta, hogy Károlyi Mihály gróf elkövette a *felségsértés és hűtlenség* büntettét. Igaz, hogy a trianoni békeszerződés értelmében a háboru alatt elkövetett politikai bűncselekményért nem lehet senkit sem zavarni, azonban az 1920. évi I. t.-c. szerint hazaánulók kivétel képeznek. Az 1915. évi XVIII. törvénycikknek, mely a vagyoneklobozás körülményeiről szól, az az intenciója, hogy ellenséghez való átpartolás nemcsak fizikailag átpartolást jelent. Károlyi Mihály az ellenséggel szemben álló magyar hadsereg fegyverletételét rendelte el s ezzel a cselekedetével elősegítette az ellenség győzelmét. Tanúbizonysítás nélkül is megállapítható, hogy Károlyi külföldi diplomáciai összeköttetését akarta felhasználni arra, hogy saját pártjának érdekeit előmozdítsa. 1915. év folyamán, hogy az olaszoknak a háboruban való részvételét elhárítsa, egyéni akcióval, a kormány tudta nélkül, küldte Olaszországba Török Dob János lelkészt, hogy tárgyaljon Sonninoval. Ezekről a tárgyalásokról csak később, már a sikertelenség tudtával, értesítette a Kormányt. A parlamentben tartott beszédeivel foglalkozik ezután az ítélet indokolása és megállapítja, hogy Károlyi nem népparalomsra törekedett, hanem a parlamenti töredék-pártjának, a saját pártjának útján, *önző, egyéni célok* elérésére. A pacifizmus szép eszme, de háboru idején hozzájárult ahhoz, hogy a nemzeti öröksétforgácsolódottak s hogy ezáltal a háborut elvesztettük. Károlyi nem a nemzet érdekében dolgozott, önző céljai után járt, hogy politikáját igazolja. Kormányzata nemzetellenes irányu volt. Olyanoknak kezébe adott hivatalos hatalmat, akik a nemzeti eszme ellenségei voltak, például *Jászi Oszkár, Kunfi Zsigmond, Pogány József.*

Azt hirdette, hogy a faji különbségeknek meg kell semmisülniök egy nagy internacionális gondolatban. Minden tevékenysége hozzájárult ahhoz, hogy Magyarországnak a háborut fel kellett adnia, mert ellentálló képessége meggyengült. Ezek alapján ki kell mondanunk Károlyi Mihály vagyonjogi felelősségét és vagyonát *az államnak kellett átszolgáltatni.*

(A bűnösség.)

Tekintsünk végig az egész pör anyagán. A kincstár tudvalevően zárlatot kért Károlyi vagyonára, azután beadta a keresetet és kérte, hogy a grónak magánvagyonára és az ő haszonélvezetében álló családi hitbizomány, a mely nincs az ő tulajdonában, a kincstárra átlagában menjen át. *Ennek a keresetnek akadályai voltak, mert a családi hitbizomány nem lévén Károlyi Mihály gróf tulajdona, nem lett volna megítélhető.* 1921-ben külön törvényt alkotott a nemzetgyűlés, az 1921: XLIII. törvénycikkben, amely lehetővé tette, hogy a már benyújtott kereset alapján a hitbizomány átlagvagyonra is igényelhető legyen. Ez a törvény kimondja, hogy a kincstárnak jogában áll a haszonélvezet helyett az állagnak egy részét igényelni. Ennek a résznek a nagyságát a bíróság állapítja meg, viszont a bíróság 50 százaléknál kevesebbet nem állapíthat meg. A tárgyalások alkalmával a hitbizományi gondnok, előbb Andrassy Gyula gróf, később Cziráky József gróf, valamint a várományosok közül számosan, ugyancsak az ismeretlen várományosok részére hivatalból kirendelt ügygondnok, elleneztek a hitbizomány igénybevételére vonatkozó kérelmet.

A bíróság akkor úgy határozott, hogy *először Károlyi Mihály bűnösségének kérdésében fog dönteni* és csak ezután kerül sor annak megvitatására, hogy a hitbizomány állagából egyáltalában lehet-e és ha igen, mennyit lehet elkobozni. A tárgyaláson a bíróság Károlyi bűnösségének kérdésében az eljárást befejezte és közben szóló ítélettel kimondta, hogy Károlyi Mihálynak, mint hazaánulónak minden vagyona a kincstárra száll át. A további kérdések, nevezetesen a hitbizományi állagvagyonra vonatkozó kérdések tekintetében a bíróság ennek a közben szóló ítéletnek jogerőre emelkedése után — amely akkor következik be, ha a tábla, illetve a Curia helyben hagyja az ítéletet — fogja tárgyalásait folytatni.

(Tíz milliárd.)

Az ítéletnek igen nagy a jelentősége. Még nagyobb lesz a jelentősége annak a kérdésnek, hogy *a hitbizományból egyáltalában és mennyi lesz elkobozható.* Károlyi Mihály magánvagyonra ugyanis nem nagyon jelentékeny vagyont, hanem ennél sokszorta nagyobb az értéke a hitbizományának. A hitbizomány tudvalevően az ugynevezett debrő-kompolti mezőgazdasági birtokokból áll, amelyeknek terjedelme a *huszezer kat. holdat* meghaladja. Ezenkívül a hitbizományhoz tartozik az ugynevezett parádi erdőbirtok, amelynek területe ugyancsak *huszezer kat. hold körül* van. A hitbizományhoz tartozik Parád-fürdő, azonfelül a *nemrég leégett parádi üveggyár és a parádi ásványvízforrás* üzeme. Vannak ezenfelül a hitbizomány területén szénbányák és állítólag jelentékeny, még fekkutatlan szénterületek, (grafitbányák. stb.) A mezőgazdasági birtokok 1916-tól 1921-ig a Kereskedelmi Bank egyik vállalatának, a Magyar Föld r.-t.-nek volt haszonbérbe adva. Ez a haszonbérlet 1921. év őszén megszűnt és azóta az egész birtok házikézelésben van.

A hitbizomány mai értéke *minimo caelesto tízmilliárd magyar koronán felül van.* Az egész hitbizományi vagyonra 1920. év tavaszán a törvényszék a zárlatot rendelte el és zárgondnokul a várományosok ajánlatára *Grecksák Károlyt* nevezték ki. Később a törvényszék büntügyi zárlatot rendelt el Károlyi vagyonára, de a hitbizományt polgári zárlatban kezelték, mert a büntügyi zárlat elrendelésének időpontjában a tényleges haszonélvezet joga Károlyi Mihály gróftól már meg nem illett. 1922. decemberében kormányrendelet mondotta ki, hogy amennyiben a hitbizomány haszonélvezője ellen büntügyi zárlatot rendelnek el, akkor maga a hitbizományi vagyon abban az esetben is büntügyi zárlati kezelésbe vehető, ha előzőleg a polgári hitbizományi zárlat már el volt rendelve. E rendelet megjelenése után Grecksák Károly dr. állásáról lemondott és a törvényszék zárgondnokul *Térfl Bélát* nevezte ki. A hitbizományi gondnok: *Cziráky József gróf* a rendeletek intézkedéseit, illetőleg a törvényszék végzését a hitbizományi érdekeltekre sérelmesnek találta és azok ellen *felfolyamódással* élt.

A budapesti kir. ítéletábla rövid idő mulva fog dönteni abban a kérdésben, hogy a vagyon büntügyi vagy hitbizományi zárlati kezelésben maradjon. A közben szóló íté-

let folytán az egész Kérdés különös aktualitást nyert és most fog megindulni a perbeli vita a kincstár és a hitbizományi érdekeltek között arról, hogy lehet-e a hitbizományból valamit elvenni, és ha igen, mekkora részt.

Mozi.

* Eddig sohasem látott rendezés, színpazar képek, hullámzó tömegjelenések, egy exotikus világ hűvös levegője áramlik szét arról a filmről, melyet szombaton mutat be az Apolló-színház. A rendezés, az alakító művészek játéka a vidék és a környezet mind meg olyan összhátásban lebilincseli a nézőt. Maga a mese is elbűvölő, tele van a forró kelet szenvedélyével, vágyakozásával és a vér megtagadhatatlan lüktető ereje sodorja a végzetbe a faraót, aki bukik s mikor újra a fény sugara ragyog feléje, elveszti szerelmét és ezzel végleg megtörik. A film iránt, mely a jelenkor egyik legnagyobb alkotása, oly nagyszabású érdeklődés nyilvánul meg, hogy a színház pénztárát már most ostromolják a jegyekért.

* A cavenni nap, egy fogoly megrázó és megkapó élettörténete szenvedései és megváltása tárgya annak a nagyszerű filmnek, amelyet ma mutat be először az Uránia színház. Victor Hugo szerzője ennek a nagyszerű regénynek, amelyet megkapó közvetlenséggel és fordulatokban gazdag képekkel dolgoztak fel a mozi számára. Az élet hajtörötteinek szomorú sorsa vonul el szemünk előtt a nagyszabású filmen.

„KALLA“
halkonszervek a legjobbak
Minden doboz „KALLA“ felirással ellátva. 18751
Mindentől kaphatók!
ARADI raktár viszontelárusultóknak
FISCHER MARZELL, ARAD
Str. Unirei 10. 2

Apró hirdetések.

Fudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetései ára 1 leu.

Vastagabb betűvel 2 leu.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesznük fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szóból 10 leu.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

FELTÉTLESEN tisztességes, intelligens férfi ismeretségi keresi csinos otthonnal rendelkező, külön váltán 2 nő. Leveleket "Arad" jellegre a kiadóba kér. 932

Házasság.

NŐSÜLNE kereskedelmi képzettségi ismereteket a házasságkötés előtt. Külföldön született, külön váltán 2 nő. Leveleket "Arad" jellegre a kiadóba kér. 933

Alkalmazás.

JÓLFOZÓ szakácsné jó bizonyítvánnyal felvétetik. Cim a kiadóban. 4000

HAZISZOLGA nőtlen, jó bizonyítvánnyal rendelkező felvétetik. Virágos kert építéséhez értes előnyben részesül. Cim a kiadóban. 915

ÜGYES RAKTAROK és SZÁLLÍTÓ (Expedient) kerestetik meglévő belépéssel. Cim: Török Róbert, Strada Románului (Bohus-palota). 940

MÉRLEGKÉPES könyvelő (német vezetés) kerestetik. Munkaidő: háromszor hetente. Cim a kiadóban. 929

KERESTETIK egy irodai teendőket jártas, perlekt gép- és gyorsíró-kisasszony vagy fiatal ember, aki a magyar, német nyelvet írásban jól, a román nyelvet lehetőleg jól bírja. Ajánlatok: Török Róbert, Strada Románului (Bohus-palota). 938

KIS CSALÁDHOZ mindenes szakácsné jó bizonyítvánnyal, magas fizetéssel kerestetik. Cim a kiadóban. 1941

FEHÉRNEMŰ és felsőruha varrást jutányosan vállalok. Kiss Józsefné. Mosotly telep. Strada Deleanu (Csokonay-utca) 10. Bethlen-utcai bejárat. 949

Vétel és eladás.

ÚJ LENVASZON ágygarnitúra, 12 személyes kávé abrosz, ezüst leveses kanalak, antik fedeles pohár, majolika kulacs, hálószobába szmírna szőnyegek, függönyök, dísztárgyak, kép, kis írósztal, Götz Dopp. Anastigmat Dagor 9X12 fényképező gép. stb. eladó. Strada Consistorului (Batthyány-utca) 23. szám I. e. jobb. 1000

EGY szép modern ebédlő 2 nagy fotellel, egy férfi szobába való vörös plüss garnitúra és egy kerti garnitúra eladó. Aradul-nou (Ujarad) Templom-utca jobbra első emeletes ház. 935

HARMÓNIMUMOT megvételre, esetleg bére, vagy zongorát bére. vidékre keretek. Cim: Wallinger hirdetőjében. 13197

PERZSASZŐNYEG 3X1,50 méter teljesen hibátlan eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13004

JÓLGYMÖZŐKARÓT 7 hosszúságban, csertüzifát, érett marhatrágysá villamos barnóvá szállít. "Fatermelő" Radna 9. 934

CSÉPLŐGARNITURÁK Máv. Hoffherr és Schrantz Nieholson gyártmányú eladók. Savoy-cég (Kereskedelmi iskola mellett). 13783

MŰTARCIYAKAT, porcellánokat, Japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmírnaszőnyeget, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota). 11895

URISZOBA vadonatúj, elegáns, angol klub bõrgarnitúrával eladó. "Salon Artistique" (Fischer Eliz-palota). 13576

KITŰNŐ ÜZLETI KÖNYVEK, IRODAI CIKKEK és olcsó hangjegyek Kerpelúel. 13625

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sűrűszen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyeget, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghívásra kijutazunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13573

NAGY KONSZOLTÓKÖR eladó. Cim a kiadóban. 921

ELADÓ egy magánjáró gőzcséplőgép Clairton Schutlevorth-féle. Nicolae Ursu Curtici 430. 813

EGY 8-as HP. cséplőgép Máv. gyártmány. herceplőgéppel együtt eladó. Bauer-Jakab, Aradul-Nou (Ujarad) Fő-ut. 869

ELADÓ zongorák, perzsaszőnyegek, hálószobák, tükrök, szmírnaszőnyegek, festmények, függönyök stb. Keresünk, perzsaszőnyeget, zongorákat, pianinokat, mindennemű ingóságokat. Savoy-cég (Kereskedelmi iskola mellett). 13782

VALÓDI SVEICZI himzések és betétek nagy választék. Valantien és filét csipkék minden szélességben. Hoffmann Sandornál, Arad, Fischer Eliz-épület. 919

Ingatlan.

ELADÓ Str. Cogalniceanu (Mikes-utca) 20. számú sarokház. Üzletnek, műhelynek alkalmas. Ertekezni ugyanott. 13196

LIPOVÁN modern magánház 400 öl tellekkel, elfoglalható 3 szobás lakással, sűrűszen eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13004

Fornérgyár és Keményfatermelő R.-T., Arad,

Plața Plevnei (Árpád-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás. Vásárol állandóan: Javor, hárs, kőr, cseresznye, gyertyán és diófarönköket.

BENZIN, PETROLEUM

különféle

OLAJOK

állandóan kaphatók ugy tiszt-
ternáknban, mint hordókban:

Schuleri Testvérek és Társai cégnél

Déván. 917

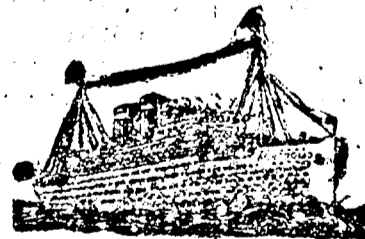
Sürgőnycim: SCHULERI COMP. :-: Telefon szám: 8.

Egyedüli közvetlen hajójárat CON-
STANTA és NEW-YORK között a

FABRE-LINE

FRANCIA HAJÓSTARSASAG HAJÓJÁRATAI RÉVÉN
Buourestii, Pasagului Comedia (Calea Victoriei No. 42)

Vesztégzár
nélkül

Áthajózás
nélkül

884

Van szerencsénk tudomásra hozni a B. é. Amerikába utazni szándékozó közönségnek, hogy február 22-én megkezdődik az amerikai konzulátus látogatásával ellátandó utlevelek bejegyzése és akiknek az alábbi okmányok meg vannak, küldjük be azokat a fenti címre, miután mi is foglalkozunk amerikai vizumok megszerzésével: 1) Születési bizonyítvány. 2) Erkölcsei bizonyítvány, amelyben írt kell hogy legyen tüntetve, hogy mióta tartózkodik abban a községben, ahonnan elindul. 3) Egy amerikai rokonának igazoló irata. 4) Hat fénykép. 5) A belügyminiszterium utlevele. Az utlevelek látogatása 1923. május 22-én kezdődik. Tartasatelen hajó állandó áthajózás nélkülözés között. Kérjen prospektust

KERESK belvárosban 4-5 szobás magánházat szabad lakással. Közvetítők kizárva. Popescu, Sebes. 942

MAGANHAZAK, KISEBB BÉRHAZAK belvárosban lakásokkal eladók. Savoy-cég (Kereskedelmi iskola) mellett. 13783

HÁZAT keresek megvételre központban. Közvetítők nem díjaztatnak. Cim a kiadóban. 951

Ellátás.

TELJES ELLÁTÁST kaphat egy, vagy két garçon uriember, vagy egy uri házaspár. Cim a kiadóhivatalban. 943

Oktatás.

MINDENKI MEGÉRTI, ha nyelv-ismereteit az "Aradi Közlöny" "Oktatás" rovata útján próbálja gyarapítani.

ZONGORAÓRÁKAT ad kezdőknek és haladóknak jutányosan zeneakadémiai hallgató. Str Baritiu (Rákóczy-utca) 15. 950

Különféle.

EZERJÓFÓ gyomorellix, páratlan hatású szigorú és béltálmak, étvágytalanság, hányinger, felfuottság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy szerár Aradon. 10331

ELVESZETT folyó hó 22-én, vagyis csütörtökön a kisvasúton a városi kávéháztól Strada Horia (Széchenyi-utca) között terjedő utvonalon egy kis barna kézitáska, mely orvosi műszereket tartalmazott. A becsületes megtaláló adja le dr. Groszmann Emil orvosnál, Strada Horia (Széchenyi-utca) 10. alatt. III. jutalomban részesül. 936

Gyakorlott

penztárnokot vagy penztárnoknőt aki könyvelésben jártas, szép írással keresnek

Montag Testvérek

Timisoara. Gépirás tudók előnyben. Ugyanitt gyakorlott magyar-német gyors és gépírónő is felvétetik. 13197

Háló, ebédlő és konyhabarendezés

komplett, modern, teljesen új, jutányos áron külön-külön is eladó.

Cim Kelet hírlapiroda. 18061

PÁLYAZATI HIRDETÉNY.

Panatul-nou (Ujpanad) német-ajku községnél egy irnok azonnal alkalmazást nyer, hivatalos nyelv teljes ismerete szükséges.

985

Előjáróság.

UTLEVELEK

ÉS ISKOLAKÖNYVEK
GYORS ES CSINOS
BEKÖTESÉT
OLGSON
VALLAJA

AZ

ARADI KÖZLÖNY

KÖNYVKÖTESZETE